

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра права Європейського Союзу

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Конкуренційне (Антимонопольне) право Європейського Союзу»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2022

Харків – 2022

Силабус навчальної дисципліни «Конкурентне (антимонопольне) право Європейського Союзу» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 17 с.

Розробники

Жуков Ігор Миколайович – доцент кафедри права Європейського Союзу,
кандидат юридичних наук, доцент
Білоусов Євген Миколайович – професор кафедри права Європейського
Союзу, доктор юридичних наук

Затверджено на засіданні кафедри права Європейського Союзу

(протокол № 1 від 1 вересня 2022 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні
кафедри права Європейського Союзу (протокол №12 від 22 червня 2023
року

Завідувач кафедри – Яковюк Іван Васильович, доктор юридичних наук,
професор, професор

Завідувач кафедри - Комарова Тетяна В'ячеславівна, доктор юридичних наук,
професор, професор

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	«Конкуренційне (антимонопольне) право Європейського Союзу»
Вид навчальної дисципліни	за вибором студента
Викладач	Жуков Ігор Миколайович, доцент кафедри права Європейського Союзу, кандидат юридичних наук, доцент
Контактний телефон	057-704-05-39
E-mail	i.m.zhukov@nlu.edu.ua
Консультації	Викладач перебуває на кафедрі відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій. вул. Динамівська, 7, ауд. 810.
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: xxxxxxxxxx, код доступу: xxxxxx

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається мета та сутність конкурентної політики Європейського Союзу та країн-членів ЄС, положення договорів ЄС про конкуренцію та законодавство ЄС в його економічному та ринковому контексті, міжнародні питання та глобалізація конкурентного права.

Розглядаються базові уявлення про численні різноманітні питання, що виникають в результаті ринкової поведінки суб'єктів в умовах поглиблення регіональної інтеграції, ключові поняття та методи конкурентного права ЄС, а також екстериторіальність антимонопольного (конкуренційного) права Євросоюзу, процедури розслідування, покарань, пом'якшення покарання у разі порушення вимог ст. 101 ДФЄС, наслідки для конкурентного права таких бізнес-явищ, як дистриб'юторські угоди, ліцензії на право інтелектуальної власності, картелі, правові аспекти контролю за злиттями в ЄС та країнах – членах, та ставлення до спільних підприємств. Окреслюються напрямки застосування конкурентного законодавства до цінової дискримінації та інших нетипових видів картельної діяльності. Крім того, акцент робиться на ролі Суду ЄС в розвитку конкурентного законодавства та практичних рекомендацій на рівні ЄС.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових знань у

сфері конкурентної політики Європейського Союзу; вироблення базових умінь та навичок з ключових понять та методів конкурентного права, а також цілісного уявлення про правове регулювання захисту конкуренції на рівні Європейського Союзу на сучасному етапі та про основні інструменти антимонопольної політики ЄС, структуру інституцій та органів ЄС, що здійснюють контроль за дотриманням права конкуренції.

Завдання:

- розуміти суть, місце та значення конкурентної політики у сучасній економіці в цілому та в Європейському Союзі зокрема;
- оволодіти базовими знаннями про інституційно-правові засади формування та реалізації конкурентної політики Європейського Союзу;
- вивчення положень установчих договорів, актів вторинного права Європейського Союзу та рішень Суду ЄС у сфері захисту конкуренції;
- вивчення структури і компетенції інституцій та органів ЄС, які виконують функції у сфері захисту конкуренції;
- вміти виявляти та аналізувати форми антиконкурентної поведінки економічних суб'єктів на внутрішньому ринку Європейського Союзу;
- розвиток у студентів навичок самостійного аналізу й оцінки норм права ЄС, а також правозастосовчої практики у сфері захисту конкуренції.
- вміти передбачати та пропонувати шляхи вирішення труднощів, з якими доведеться стикатися суб'єктам вітчизняного ринку у процесі реалізації євроінтеграційного курсу України.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС, Конкурентнє (антимонопольне) право, Податкове право.

Кореквізити: Європейське приватне міжнародне право, Європейське Інтернет – право, Право СОТ, Міжнародне контрактне право, Міжнародне податкове право.

Постреквізити: Корпоративне право та управління ЄС, Міжнародне право інтелектуальної власності, Правові аспекти електронної комерції, Судовий захист у Європейському Союзі.

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

- РН-1. Демонструвати знання основних напрямків діяльності Європейського Союзу у сфері захисту конкуренції
- РН 2. Виявляти знання та розуміння процесу еволюції становлення та правового закріплення регулювання захисту конкуренції в Європейському Союзі, у тому числі стан правового регулювання на сучасному етапі.
- РН-3. Знати функції, структуру та повноваження інститутів та органів Європейського Союзу у сфері захисту конкуренції.
- РН-4. Демонструвати знання процедур проведення розслідувань інституціями Європейського Союзу порушень правил конкуренції.
- РН-5. Вміти тлумачити та використовувати норми джерел права Європейського Союзу у сфері захисту конкуренції, з урахуванням інтерпретації їх положень у практиці Суду Європейського Союзу.
- РН 6. Демонструвати вміння визначати правові режими антиконкурентної поведінки, види антиконкурентних угод, рішень та узгоджених дій.
- РН-7. Знати вимоги до угод, що підлягають звільненню від заборон, обставини та критерії для винятків та блокових виключень.
- РН 8. Демонструвати знання змісту зловживання домінуючим становищем, факторів, що спричиняють можливий домінуючий стан на ринку та критеріїв визначення домінування.
- РН-9. Виявляти знання та розуміння критеріїв економічної концентрації, процедури їх застосування та умови відповідальності за порушення правил концентрації в праві Європейського Союзу.
- РН-10. Характеризувати причини негативного впливу державної допомоги на функціонування внутрішнього ринку та демонструвати знання правового режиму сумісності державної допомоги із внутрішнім ринком ЄС, регулювання виключень та практики їх застосування.
- РН 11. Демонструвати знання еволюції відносин між Україною і Європейським Союзом, правового регулювання їх сучасного стану та пояснювати положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у сфері захисту конкуренції.
- РН-12. Надавати на професійному рівні консультації та висновки щодо сутності співробітництва України та Європейського Союзу в реалізації положень Угоди про асоціацію у сфері дотримання правил конкуренції.

Види навчальних занять та самостійна робота для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Правові основи регулювання конкуренції в Європейському Союзі.	Правові основи регулювання конкуренції в Європейському Союзі.	
2	Інституційна структура системи регулювання конкуренції в Європейському Союзі.	Інституційна структура системи регулювання конкуренції в Європейському Союзі.	
3	Джерела конкурентного права Європейського Союзу.	Джерела конкурентного права Європейського Союзу.	
4	Антитрестовська політика Європейського Союзу.	Антитрестовська політика Європейського Союзу.	
5	Зловживання домінуючим становищем.	Зловживання домінуючим становищем.	
6	Контроль за економічною концентрацією.	Контроль за економічною концентрацією.	
7	Державна допомога і діяльність державних підприємств.	Державна допомога і діяльність державних підприємств.	
8	Шляхи адаптації антимонопольного законодавства України до права Європейського Союзу.	Шляхи адаптації антимонопольного законодавства України до права Європейського Союзу.	

Види навчальних занять та самостійна робота для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1.	Правові основи регулювання конкуренції в Європейському Союзі.	Правові основи регулювання конкуренції в Європейському Союзі.	110
2.	Інституційна структура системи регулювання конкуренції в Європейському Союзі.	Інституційна структура системи регулювання конкуренції в Європейському Союзі.	
3.	Антитрестовська політика Європейського Союзу.	Антитрестовська політика Європейського Союзу.	
4.	Зловживання домінуючим становищем.	Зловживання домінуючим становищем.	
5.	Контроль за економічною концентрацією.		

Самостійна робота студентів

Формами самостійної роботи студентів є:

- письмове виконання домашніх завдань;
- засвоєння теоретичного матеріалу за темами практичних занять;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- розробка кейсів;
- есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- створення портфоліо навчального курсу та його презентація;
- написання рефератів, доповідей та їх презентація;
- підготовка та опублікування наукових статей, тез наукових доповідей;
- участь у студентських науково-практичних конференціях;
- складання бібліографії за відповідною темою;
- узагальнення судової практики;
- інші форми роботи.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних матеріалах з навчальної дисципліни «Конкурентне (антимонопольне) право Європейського Союзу» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право».

**Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної
дисципліни**

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72 /1. – Ст. 2598 // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Treaty on the Functioning of the European Union (1957) (Consolidated version 2012) // Official Journal C 326. 26.10.2012. P. 47–390.
3. Treaty on European Union (1992) (Consolidated version 2012) // Official Journal C 326. 26.10.2012. P. 13–390.
4. Charter of Fundamental Rights of the European Union // Official Journal C 202. 07.06.2016. P. 389-405.
5. Treaty establishing the European Coal and Steel Community (ECSC), 18.04.1951.
6. Treaty establishing the European Economic Community (EEC), 25.03.1957.
7. Council Regulation (EC) № 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty // Official Journal L 1. 04.01.2003. P. 1-25.
8. Council Regulation (EEC) No 17/62 of 21 February 1962, First Regulation implementing Articles 85 and 86 of the Treaty // Official Journal 013. 21.2.1962. P. 204-211.
9. Regulation № 27 of the Commission: First Regulation implementing Council Regulation № 17 of 6 February 1962 (EEC) // Official Journal 035. 10.5.1962. P. 1118 –1135.
10. Regulation № 19/65/EEC of 2 March 1965 of the Council on application of Article 85 (3) of the Treaty to certain categories of agreements and concerted practices // Official Journal 036. 6.3.1965. P. 533 – 535.

11. Council Regulation (EEC) No 4064/89 of 21 December 1989 on the control of concentrations between undertakings // Official Journal L 395. 30.12.1989. P. 1–12.

12. Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation) // Official Journal L 024. 29.1.2004. P. 1-22.

13. Commission Regulation (EU) No 461/2010 of 27 May 2010 on the application of Article 101(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union to categories of vertical agreements and concerted practices in the motor vehicle sector // Official Journal L 129. 28.5.2010. P. 52–57.

14. Commission Regulation (EU) No 316/2014 of 21 March 2014 on the application of Article 101(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union to categories of technology transfer agreements // Official Journal L 93. 28.3.2014. P. 17–23.

15. Commission Regulation (EU) No 1217/2010 of 14 December 2010 on the application of Article 101(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union to certain categories of research and development agreements // Official Journal L 335. 18.12.2010. P. 36–42.

16. Council Directive 84/450/EEC of 10 September 1984 relating to the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning misleading advertising // Official Journal L 250. 19.09.1984. P. 17 –20.

17. Directive (EU) 2019/1 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 to empower the competition authorities of the Member States to be more effective enforcers and to ensure the proper functioning of the internal market // Official Journal L 11. 14.01.2019. P. 3–33.

18. Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce') // Official Journal L 178. 17.07.2000. P. 1–16.

19. Judgment of the Court of 21 December 1954. French Republic v High Authority of the European Coal and Steel Community. Case 1-54 // English special edition. 1954-1956. 00001. ECLI identifier: ECLI:EU:C:1954:7.

20. Judgment of the Court of 21 December 1954. Italian Republic v High Authority of the European Coal and Steel Community. Case 2-54 // English special edition. 1954-1956. 00037. ECLI identifier: ECLI:EU:C:1954:8;

21. Judgment of the Court of 20 March 1957. Mining undertakings of the Ruhr Basin being members of the Geitling selling agency for Ruhr coal, and the Geitling selling agency for Ruhr coal v High Authority of the European Coal and Steel Community. Case 2-56 // English special edition. 1957-1958. 00003. ECLI identifier: ECLI:EU:C:1957:4;

22. Judgment of the Court of First Instance (Fifth Chamber) of 7 June 2006. Osterreichische Postsparkasse AG and Bank fur Arbeit und Wirtschaft AG v Commission of the European Communities. Joined cases T-213/01 and T-214/01 // European Court Reports. – 2006. II-01601. ECLI identifier: ECLI:EU:T:2006:151;

23. Judgment of the Court of First Instance (Fourth Chamber, extended composition) of 27 September 2006. GlaxoSmithKline Services Unlimited v Commission of the European Communities. Case T-168/01 // European Court Reports. – 2006. II- 02969. ECLI identifier: ECLI:EU:T:2006:265;

24. Judgment of the Court of 1 June 1999. Eco Swiss China Time Ltd v Benetton International NV. Case C-126/97 // European Court Reports. - 1999. I-3055. ECLI identifier: ECLI:EU:C:1999:269;

25. Judgment of the Court (First Chamber) of 17 February 2011. Konkurrensverket v TeliaSonera Sverige AB. Case C-52/09 // European Court Reports.– 2011. I-00527. ECLI identifier: ECLI:EU:C:2011:83;

26. Judgment of the Court (Third Chamber) of 10 March 2016. HeidelbergCement v Commission EU. Case C-247/14 P // ECLI identifier: ECLI:EU:C:2016:149;

27. Judgment of the Court of 15 July 1963. Plaumann & Co. v Commission of the European Economic Community. Case 25-62 // English special edition. – 1963. –00095. ECLI identifier: ECLI:EU:C:1963:17;

Література

Основна література

1. Олефір. А. Угода про державні закупівлі СОТ: правові наслідки для України. Підприємництво, господарство і право. №3. 2017. С. 79-84

2. Основи права конкуренції Європейського Союзу та «європеїзація» конкуренційного права України : навч. посіб. / К. В. Смирнова – К. : ВПЦ "Київський університет", 2021. –223 с.

3. Проскурня О.М. Світова та конкурентна політика країн Європейського союзу: конспект лекцій / О.М. Проскурня // Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». –Харків : НТУ «ХПІ», 2020.- 41 с.

4. Смирнова К.В. Правове регулювання конкуренції в Європейському Союзі: теорія і практика : моногр. – 2-ге вид., доп. – Одеса : Фенікс, 2017. – 490 с.

5. Смирнова К.В. Екстериторіальна дія права Європейського Союзу: досвід для України. С. 153-159.

6. Швидка Т. І. Економічна конкуренція: сучасний стан законодавчого забезпечення та перспективи його модернізації : монографія / Т. І. Швидка – Харків : Право, 2020. – 376 с.

Додаткова література

1. Zayats O., & Yarema T. (2022). EU COMPETITION POLICY. Norwegian journal of development of the international science, 89, 19–21. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6912716>

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт ЄС. URL: <http://europa.eu.int>

2. Європейський парламент. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>

3. Рада ЄС. URL: <http://www.consilium.europa.eu>

4. Європейська комісія. URL: <http://ec.europa.eu>
5. Генеральний директорат з питань конкуренції. URL: https://competition-policy.ec.europa.eu/index_en
6. Суд ЄС. URL: <http://curia.europa.eu/>
7. Європейська Рахункова палата. URL: <eca.europa.eu>
8. Європейський Центральний Банк. URL: www.ecb.int
9. Інформація про законодавчий процес на офіційному сайті ЄС. URL: http://europa.eu/eu-law/decision-making/procedures/index_en.htm
10. База даних законодавства ЄС. URL: <http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm>
11. Офіційна платформа для громадськості, яка хоче в'язати участь у законодавчому процесі ЄС. URL: http://ec.europa.eu/yourvoice/consultations/index_en.htm
12. Центр офіційної документації ЄС. URL: publications.europa.eu
13. Каталоги. URL: www.europa.eu.int/libraries
14. Євростат. URL: epp.eurostat.ec.europa.eu
15. SOLVIT. URL: https://ec.europa.eu/solvit/index_en.htm
16. Європейський простір. URL: <http://eu.prostir.ua/>
- Історичні архіви ЄС. URL: <http://www.iue.it/ECArchives/EN/Eurhistar.shtml>
17. Європейська служба зовнішньої дії. URL: <http://www.eeas.europa.eu/>
18. Представництво ЄС в Україні. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm
19. Бюлетень представництва ЄС в Україні. URL: <http://euukrainecoop.net/>
20. Європейська інтеграція / Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246396130&cat_id=223223535

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/item/964-yeuropeiska-konventsiiia-po-zakhystu-prav-liudyny.html>

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів Oxford University Press, до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система

аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, мут-кортах, готувати тези наукових доповідей, тощо.

Обов'язкова вимога - дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Конкуренційне (антимонопольне) право Європейського Союзу» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист портфоліо з визначної тематики, захист реферату за ініціативи студента тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента до вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може

отримати оцінку за за п'ятибальною шкалою (1, 2, 3, 4, 5);

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі тесту чи колоквіумів;

За результатами практичних занять із кожного з двох модулів розраховується сумарна кількість балів (максимальна оцінка за кожен модуль – 40 балів), що включається до підсумкової оцінки знань.

Протягом семестру студенти виконують завдання для **самостійної роботи** (опрацювання статистичних даних інституцій ЄС, рішень Суду Європейського Союзу; підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей; проведення дослідження (проекту) з вузької проблематики з подальшою його презентацією тощо). Робота є індивідуальною та самостійною, а отже співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються. При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний дотримуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 60.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Конкурентне (антимонопольне) право Європейського Союзу»:

Шкала підсумкового педагогічного контролю:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34